

BODHITŠARJĀVATĀRA

ŠĀNTIDEVA

Sanskriti keelest tõlkinud Linnart Mäll

Rmt: Budismi pühad raamatud, 3, 2008

V

TĀHELEPANU JĀRELE VALVAMINE

1

Kes soovivad Juhistest kinni pidada, need valvaku hoolega meelega järele. Kui meelega järele ei valvata, siis ei saa ka Juhistest kinni pidada.

2

Märatsevad taltsutamata elevantid ei tee siin ilmas nii palju pahandust kui vallalastud meelelevant Avītšis ja teistes põrgutes.

3

Kui aga meelelevant on meenutusvõime abil kinni köidetud, siis kaovad kõik ohud ja tulevad kõik hüved.

4

Tiigrid, lõvid, elevantid, karud ja maod ning kõik vaenlased ja põrguvalvurid ning haldjad ja kurivaimud

5

on kinni köidetud, kui vaid meel on kinni köidetud. Nad on kõik taltsutatud, kui vaid meel on taltsutatud.

6

«Sest kõik ohud ja loendamatud kannatused on tulnud meelest,» lausus Tõelusekuulutaja.

7

Kes on innukalt tagunud põrguriistu, kes on kuumaks kütnud raudpõranda, kust on ilmunud sealsed naised?

8

Šākjāmuni on öelnud, et need kõik on sündinud patusest meelest. Sellepärast ei ole kolmikilmas midagi muud nii ohtlikku kui meel.

9

Kui Ületav Annetamine kaotaks kogu maailmast vaesuse, siis oleks see juba juhtunud muistsete Päästjate läbi. Kuid maailm on praegugi vaene.

10

‘Ületav Annetamine’ öeldakse siis, kui on tekkinud mõtte annetada olenditele kogu vara ja ka need viljad, mida selle eest saadakse. Sellepärast ei olegi see mujal kui meeles.

11

Kuhu küll tuleks ajada kalad ja muud olevused, et ma ei saaks neid tappa? Kui aga meeles on loobumus, siis öeldakse ‘Ületav Kõlblus’.

12

Kui palju suudaksin ma tappa vaenlasi, keda on otsata hulk? Kui ma aga olen meeles tapnud viha, siis on ka kõik vaenlased tapetud.

13

Kust võtta nii palju nahka, et katta kogu maapind? Kogu maapinna katab isegi saapatald!

14

Järelilikult ei suuda ma väliseid asju muuta. Ma hakkan muutma oma meelt, mis mul muude muutmisest!

15

Ergas meel üksi kannab sääraseid vilju nagu Brahmaolek. Kui aga meel on loid, siis ei saa ka keha ja jutu abil midagi selletaolist.

16

Kõikteadja on öelnud: «Pikaaegne askees ja loitsimine on kasutu, kui meel on loid ja kaldub teisale.»

17

Kes ei ole kujustanud oma saladuslikku meelt, seda seadmuste isandat, see hulgub mõttetult ringi, otsides õnne ja kannatustest vabanemist.

18

Sellepärast pean oma meelt hästi valdama ja tema järele valvama. Kui ma ei anna töötust valvata meele järele, mis mõte on siis kõikidel teistel töötustel?

19

Nagu rüseleva rahvahulga seas valvatakse hoolega haava järele, nõnda valvatagu halbade inimeste seas alati tolle haava järele, mis on meel.

20

Ma valvan hoolikalt haava järele, sest kardan väiksematki valu. Miks siis mitte tolle haava järele, mis on meel, kuigi kardan põrgu mägede vahele litsumist?

21

Nõnda käitudes ei murdu mu püüd ega meelekindlus isegi halbade inimeste ja kaunite naiste seas.

22

Hukkugu mu vara, mu soovid, mu ihu ja elu, hukkugu ükskõik mis hüve, kuid mitte ialgi meel.

23

Ning ma ütlen peopesi rinnal kokku surudes nendele, kes soovivad valvata meele järele: valvake hoolega meenutusvõime ja tähelepanuvõime järele!

24

Nagu haigusest häiritu ei suuda midagi teha, nõnda ei suuda midagi teha ka meel, kui nood teda häirivad.

25

Kelle meel ei ole tähelepanelik, selle mälust kaob kuuldu, mõeldu ja kujustatu nii, nagu vesi kaob katkisest anumast.

26

Kui paljud õppijad, uskujad ja teotsejad on langenud rüvedasse selle puuduse tõttu, mis on tähelepanematus.

27

Tähelepanematus, see röövel, mille järel sörgib mandunud meenutusvõime, võtab ära isegi need pälvimused, mis on juba kogutud. Nii satutaksegi halba sündi.

28

Meeleplekkidest röövlite kamp ihkab vaid sissepääsu. Kui nad sisse saavad, siis rüvetavad ja hukutavad nad hea elukäigu.

29

Sellepärast ei tohi kunagi meenutusvõimet meeleväravalt minema lasta. Kui ta on aga läinud, siis tuleb ta tagasi panna, meenutades halbade sündide vaevu.

30

Meenutusvõime tärkab hõlpsasti nendel õnnelikkudel, kes elavad koos Õpetajaga, austavad Teda ja järgivad kas või hirmust Tema juhatusi.

31

Buddhad ja Bodhisattvad jälgivad kõiki ja keegi ei saa Neid takistada. Kõik on asetatud Nende ette. Nende ees seisan ka mina.

32

Mõttele selle peale ning tunne häbi, aukartust ja hirmu! Meenuta ikka ja jälle Buddhasid!

33

Kui meenutusvõime on pandud meeleväravat valvama, siis tuleb ka tähelepanuvõime ja ei lahku enam.

34

Kuid enne kui meelt alati niimoodi juhtida saan, pean olema nagu puutükk.

35

Kunagi ei maksa mõttetult ringi vahtida, vaid pilk olgu maha langetatud nagu mõtluses.

36

Ometi võib mõnikord vaadata eemale, et silmadele puhkust anda, ja kui nähakse kedagi, siis öeldagu: «Head teed!»

37

Tee peal ja mujal aga vaadatagu ikka ja jälle ringi, et ohtu märgata. Seejärel pööratagu ennast ümber ja vaadatagu selja taha.

38

Kui on selgunud, mis asub taga, siis otsustatagu, kas minna edasi või pöörduda tagasi. Igas olukorras on vaja taibata, mida tuleb teha.

39

Ihu asendit tuleb vastavalt vajadusele muuta. Ikka ja jälle jälgitagu ihu seisundit.

40

Pandagu hoolikalt tähele, et vaevaga Seadmuse suure samba külge seotud hullunud meelelevant ei pääseks lahti.

41

«Mis suunas pöördub mu meel?» Niiviisi jälgitagu meelt, et keskendumiskõis ei lõdveneks hetkekski.

42

Ohu puhul ja pidustustel võib toimida oma vabal valikul. Öeldud on, et ka annetades võib kõlblusnormidest üle vaadata.

43

Kui otsustad tegu alustada, siis ära mõtle millestki muust! Õnnestumine sõltub sellest, mil määral suudetakse toimingut sisse minna.

44

Nii on kõik hõlpsalt teostatav, vastasel juhul aga ei õnnestu ei see ega teine, kasvab vaid meeleplekk tähelepanematus.

45

Hülga kiindumus tühisesse lobasse ja igasugustesse imepärasesse juhtumustesse.

46

Meenuta Tathāgata Õpetust ja loobu hirmu tundes otsemaid mõttetust maakaevamisest, heinaniitmisest, joontevedamisest ja muust selletaolisest!

47

Kui tuleb soov liikuda või soov rääkida, siis uuri esmalt oma meelt, et kindlalt ja õigesti toimida!

48

Kui leiad, et meel on ihar või vihane, siis ära tee ega räägi midagi, vaid ole nagu puutükk!

49

Kui meel on kõrk, irvitav, ülbe, pilklik, kõver, petislik,

50

ennast ülistav ja teisi halvustav, süüdistav ja tülinoriv, siis ole nagu puutükk!

51

Mu meel ihkab vara, au ja kuulsust, ta ihkab imetlejaid ja austust – sellepärast olen nagu puutükk.

52

Mu meel ei pea miskiks teiste püüdlusi ja näeb mõtet vaid oma sihtides, kuigi ihkab imetlejaid ja soovib vestelda – sellepärast olen nagu puutükk.

53

Ta on talumatu, laisk, hirmunud, häbematu ja nõme ning arvestab vaid oma kalduvusi – sellepärast olen nagu puutükk.

54

Niisiis, kui kangelane näeb, et üleni plekiline meel ihkab mõttetuid asju teha, siis hoidku ta seda vastupidiste vahendite abil kindlalt tagasi.

55

Otsustusvõimeline, heatahtlik, tugev, aupaklik, häbitundev, aukartlik, malbe, teistele rõõmu valmistav;

56

häirimatu tobedate inimeste üksteisele vastukäivatest soovidest, pigem kaastundlik, sest ta mõistab, et need on tekkinud meeleplekkidest;

57

alati, kuid muidugi vaid lubatud asjade puhul enese ja teiste teenistuses olev, ülbusest vaba ja ometi kui terendus – niisugune olgu mu meel!

58

«Pika aja järel olen leidnud ülima hetke,» seda ikka ja jälle meenutades muudan oma meele vankumatuks kui Sumeru mäe.

59

Ihu ei hakka ju vastu, kui lihahimulised raisakullid tema tükke siia-sinna paiskavad. Miks muretsed siis praegu?

60

Oh meel, miks kaitsed seda moodustist ja pead teda omaks? Kui ta ei ole sina, mis on sul siis tema hävingust?

61

Rumaluke, sa ei pea ju iseeneseks puhast puunukku. Miks kaitsed siis seda roojast meisterdatud värki?

62

Kõigepealt tõmba eneselt mõtteliselt nahakate, siis lõika mõistmisnoaga kontidelt liha!

63

Purusta ka kondid ja vaata selle sees üdi! Uuri ennast ja küsi: «Kus on siin tuum?»

64

Niiviisi hoolega uurides ei leia sa tuuma. Vasta siis, miks kaitsed veel seda ihu.

65

Sa ei hakka ju rooja õgima, verd lakkuma ja sisikonda tühjaks imema. Mida teed siis ihuga?

66

Küllap peaks õige olema seda vaid raisakullidele, šaakalitele ja teistele loomadele toiduks hoida. See inimkeha on ju selleks, et aidata teisi.

67

Kui nüüd surm lõikab sinu kaitstud ihu halastuseta läbi ja kingib raisakullidele, mida teed siis?

68

Ei anta ju rõivaid ja muud selletaolist teenrile, kes kavatseb ära minna. Ihu lahkub ärasööduna, miks kulutad tema peale nii palju?

69

Sellepärast maksa talle palka ja tee midagi ka enese heaks, meel! Palgalisele ei maksta ju kogu töö eest.

70

Pea ihu laevaks, sest see tuleb ja läheb! Pane ihu oma soovi kohaselt olendite eesmärke täitma!

71

Kui sa ennast niiviisi valitsed, siis ole alati naerul näoga, ära kortsuta kulme ega heida morne pilke! Tervita olendeid esimesena ja ole nende vastu sõbralik!

72

Ära kolista, kui liigutad istet või muud eset, ja ära suru ust jõuga lahti! Tunne alati vaikusest rõõmu!

73

Vaikselt ja vargsi hiilides jõuavad kurg, kass ja varas eesmärgile. Tootuse andnu liikugu samamoodi!

74

Kuulaku ta langetatud päi, mida räägivad need, kes oskavad teisi suunata ja palumatagi head teevad! Püüdku ta alati kõikidelt õppida!

75

Kui teistest räägitakse head, siis tehku ta samuti! Kui ta näeb kedagi head tegemas, siis rõõmustagu teda kiitustega!

76

Kui teiste väärtusi kiidetakse, siis kiitku ka tema! Kui aga kiidetakse tema väärtusi, siis mõelgu ta vaid väärtuste peale!

77

Kõikide ettevõtmiste sihiks olgu rahuldatus, seda ei ole aga isegi raha eest kerge leida. Sellepärast peaksin olema rahul ja rõõmus väärtuste üle, mida teised on suure vaevaga hankinud.

78

Siin ei ole mul midagi kaotada ja seal on ootamas Suur Õnn. Vimma viljaks on aga vimmavaev ja seal – suur kannatus.

79

Räägi usalduslikult, selgemõtteliselt, meelrõõmustavalt, kõrvameelitavalt, kaastundlikult ning leebe ja maheda häälega!

80

Vaata olendeid avameelsel ja sõbralikul pilgul, sest Virguda saab vaid nende abil!

81

Alatine aupaklikkus ja meeleplekkidele vastuastumine teeb palju head Väärtusväljale ja Toetusväljale, aga ka kannatajatele.

82

Ole osav ja tarmukas ning tee oma töid alati ise! Ära lase kellelgi oma toimingutesse pilku heita!

83

Ületava Annetamise ja järgnevate Ületavuste puhul on järgnev alati eelmisest kõrgem. Iialgi ei tohi väiksema pärast suuremat hüljata, erandiks on vaid Käitumisjuhistest Tamm.

84

Kes seda mõistab, see tehku alati innukalt olenditele head. Keelatu on lubatud sellele, kes näeb kaastunde mõtet.

85

Jaga kõike õnnetutega, hüljatutega ja nendega, kes täidavad Tootusvannet! Söö parajalt ja loobu kõigest, kuid mitte kolmest rüüst!

86

Ära piina tühisel eesmärgil ihu, seda Hüva Seadmuse teenrit, sest vaid nii saab olendite lootusi kiiresti

täita!

87

Ei tohi elust loobuda, kui kaastunne ei ole veel puhas. Kui aga kõikidesse võrdselt suhtutakse, siis tohib ka seda.

88

Seadmust ei ole üldse vaja kuulutada vääritutetele, enesega rahulolevatele ja nendele, kelle pea on kaetud, samuti nendele, kes kannavad päevavarju, malakat või relva, ja ka nendele, kelle laup on kinni seotud.

89

Sügavat ja Ülendavat Seadmust aga ei ole vaja kuulutada tühistele ja naistele, kui meest kõrval ei ole. Austatagu võrdselt nii Väikest kui ka Ülimat Seadmust!

90

Ülendava Seadmuse anumat aga ei maksa ühendada Väikese Seadmusega! Kuid ei maksa hellitada lootust, nagu annaksid mantrad ja suutrad midagi ka siis, kui ei täideta Käitumisjuhiseid.

91

Urgitse hambaid ja nuuska vaid varjatult! Ära reosta maapinda ja vett, mida kasutatakse!

92

Ära ahmi suud täis ega matsuta! Ära istu väljasirutatud jalgadega ega süga ennast üheaegselt mõlema käega!

93

Ära heida teise mehe naisega üksipäinis ühele asemele! Uuri kõike ja küsi kõige kohta ning hülga see, mis rüvetab maailma!

94

Ära osuta sõrmega! Kui teed näitad, siis tõsta terve parem käsi, nii oled aupaklik!

95

Tühiste asjade puhul ära vehi kätega! Nipsuta sõrme või tee midagi muud selletaolist, muidu oled pealetükkiv!

96

Lamada võib ükskõik mis suunas, kuid samas asendis, milles Avitaja vaibus nirvaanasse. Tuleb olla tähelepanelik, et saaks otsemaid üles tõusta, kui vaja.

97

Bodhisattvatele on ette nähtud loendamatu hulk Käitumisjuhiseid. Käitu alati nii, et meel saaks puhtaks!

98

Nii päeval kui ka öösel soorita kolm korda Triskandhat! See, Virgumismeel ja Võtjatele toetumine aitab vältida kõrvalisi langusi.

99

Mis olukorda ka ei satuta kas iseenese või teiste tõttu, rakendatagu alati kindlat Juhist, mis sel puhul ette on nähtud!

100

Ei ole olemas seda, mida Võitjate Pojad ei peaks õppima. Ning ei ole olemas midagi, mis sääraselt toimivale õigele ei võiks olla pälvimuseks.

101

Tee vaid seda, mis kas vahetult või kaudselt tuleb olenditele kasuks! Ainult see viib Virgumisele, mis on tehtud olendite heaks.

102

Isegi mitte oma elu päästmiseks ei tohi reeta Hüvesõpra, kes ei murra bodhisattvatootust ja mõistab mahajaana mõtet!

103

«Śrīsambhavavimokṣast» õpitagu, kuidas suhtuda Õpetajasse! Suutratest loetagu, mida Buddha on öelnud selle või teise kohta!

104

Suutratest leiab Juhiseid, sellepärast tuleb suutraid lugeda. «Ākāṣagarbha suustrast» leitakse seda, mida on öeldud põhilanguste kohta.

105

Tingimata uuritagu ikka ja jälle «Śikṣāsamuttśajat», kus käitumisjuhised on esitatud põhjalikult,

106

või kokkuvõtlikku «Sūtrasamuttśajat», väga hoolikalt aga õilsa Nāgārdžuna samanimelist teost!

107

Nendest saadakse kohe teada, mida on vaja vältida ja mida peetakse õigeks. Juhiseid tuleb järgida nii, et ei tehtaks liiga inimeste meelele!

108

Lühidalt öeldes on tähelepanelikkus see, kui ikka ja jälle jälgitakse ihu- ja meeleseisundit.

109

Ma hakkam lugema ihuga, sest mida annab sõnade retsiteerimine? Mida annab haigele arstiraamatu ettelugemine?

See on «Bodhitśarjāvatāra»

viies peatükk:

TÄHELEPANU JÄRELE VALVAMINE